

ŽIVOTNÍ JUBILEUM PROFESORA BOHUMILA ZAVADILA

Dne 14. prosince 2015 oslavil významné životní jubileum Bohumil Zavadil, profesor španělské a románské lingvistiky, který svůj profesní život spojil s Ústavem románských studií FFUK v Praze. Pro všechny své kolegy a žáky je klasickým příkladem univerzálně vzdělaného romanisty, praktického i teoretického znalce všech románských jazyků, odborníka, jakých už mnoho není.

Narodil se v Pivíně (okr. Prostějov) v roce 1940, a přestože celý život působil v Praze, na svůj moravský původ je náležitě hrdý. V letech 1958–1964 vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, obor španělština-italština. Ještě jako student, v letech 1961–1962, působil jako tlumočnický a překladatel na Kubě — tento pobyt zásadně přispěl k tomu, že přestože je erudovaným znalcem románských jazyků obecně, jeho celoživotní hlavní láskou a zálibou se stala španělština. Po ukončení studia nastoupil roku 1964 na katedru romanistiky FFUK a působil tam nejprve jako asistent, později jako odborný asistent se zaměřením na španělský jazyk. Významným mezníkem v jeho odborném životě byl v roce 1967 šestměsíční studijní pobyt v Santiagu de Chile, kde pracoval pod vedením významného lingvisty Ambrosia Rabanalese. Jeho další působení na FFUK bylo negativně ovlivňováno politickými faktory — svou kandidátskou disertační práci *Kategorie modality ve španělštině* chtěl předložit v roce 1977, nebyla však z politických důvodů připuštěna k obhajobě a mohl ji obhájit až roku 1990. Po roce 1989 mohl konečně naplno uplatnit svůj pedagogický i vědecký potenciál: roku 1991 byl jmenován docentem pro obor španělské a románské lingvistiky, v roce 2005 profesorem románské lingvistiky.

Rozsah pedagogického působení Bohumila Zavadila byl po desítky let dán obdivuhodnou šíří jeho zájmů a znalostí. Jak už bylo řečeno, hlavním zaměřením je hispanista, díky své suverénní znalosti — praktické i teoretické — ostatních románských jazyků je však také jedním z posledních romanistů v tradičním smyslu toho slova. Mnozí absolventi dodnes vzpomínají na jeho hispanistické, portugalistické a obecně romanistické přednášky nebo na semináře obecné jazykovědy, katalánštiny, galicijštiny a baskičtiny. Všechny tyto kurzy uvízly ve vzpomínkách studentů nejen pro svou vysokou odbornou kvalitu, ale také pro laskavý, přátelský a až nemístně skromný přístup pana profesora, který s naprostou samozřejmostí a bez váhání rozdával ze svých nesmírných znalostí a inspiroval druhé. Ze stejných důvodů na Bohumila Zavadila s láskou vzpomínají též na dalších českých univerzitách, kde působil jako příležitostný přednášející nebo jako člen oborových rad a zkušebních komisí. Samozřejmou součástí pedagogicko-vědecké činnosti pana profesora bylo působení v zahraničí (přednášel na univerzitách ve Španělsku, Německu, Polsku a jinde) i práce na grantových projektech.

V oblasti vědecké je zásadním pilířem všech jeho prací hluboká znalost jazykové materie: i jeho texty zaměřené spíše obecně lingvisticky vždy vycházejí ze suverénní detailní znalosti zkoumaných jazyků a nikdy nejsou úvahami, které se obejdou bez živého jazyka. Jako teoretický lingvista byl žákem Oldřicha Tichého a Jana Šabršuly a jeho přístup k jazyku je primárně funkčně strukturální. To ale neznamená, že by byl specialistou zahleděným do materie a věnujícím pozornost pouze tradičním přístupům: všechna jeho díla dokládají jeho orientaci v relevantních obecně lingvistických teoriích. Jeho bibliografie (viz dále) je zásadně ovlivněna dvěma faktory.

1) Jak už bylo výše řečeno, jeho publikační možnosti byly před rokem 1989 silně omezeny: přesto vedle desítek článků vydal roku 1983 monografii *Kategorie modalit ve španělštině*.

2) Jako autor se profesor Zavadil — zejména v polistopadové době — vždy zaměřoval spíše na větší, syntetické práce. Pro jeho texty je typický velmi široký záběr, vycházející z detailní znalosti jazykových dat a neponechávající stranou žádný rozměr problému. Tento způsob práce je dnes už neobvyklý: v pracích Bohumila Zavadila si najde své každý mladší badatel, byť se obvykle monograficky zabývá dílčím problémem, a přestože si pochopitelně musí převést závěry pana profesora do současného metodologického kontextu, myšlenky Bohumila Zavadila jsou obohacující i pro dnešní odborný diskurs. Velký důraz kladl též na pedagogický rozměr své publikační činnosti: mnohé jeho texty jsou zároveň originální analýzou jazykové materie a textem, který může sloužit studentům při studiu. Knižní publikace se zaměřují na diachronní i synchronní analýzu španělštiny, a to jak dílčí (vývoj španělštiny, syntax španělštiny), tak i obecnější, syntetizující (*Mluvnice současné španělštiny*). Asi nejoblíbenějším tématem pana profesora na tomto poli je modalita, zejména modalita španělštiny: věnoval jí monografii i celou řadu článků a vytvořil originální teorii, která je dodnes rozvíjena a rozpracovávána jeho žáky. Tato teorie, která se inspirovala u některých významných hispánských autorů, je příspěvkem k odborné diskusi zabývající se otázkou, do jaké míry je možná obecná teorie modalit, odhlížející od konkrétního jazyka a aplikovatelná na každý jazyk. Bohumil Zavadil velmi detailně testuje teoretické principy na španělském jazykovém materiálu, a jeho teorie je tak jednak velmi přesným nástrojem pro popis španělské modalit, jednak odrazem autorovy skepse k možnosti vytvořit obecnou teorii modalit, jež by uspěla při detailní aplikaci na různé konkrétní jazyky.

Zejména v posledních letech, po odchodu z univerzity na odpočinek, se Bohumil Zavadil monograficky zaměřuje na jednotlivé jazyky, jimiž se mluví na Pyrenejském poloostrově: vydal monografii o baskičtině, připravuje též monografie o katalánštině a galicijštině. Tato jeho činnost všechny jeho žáky a kolegy nesmírně těší: snad mu můžeme jménem celé lingvistické obce popřát, ať mu co nejdéle vydrží.

VÝBĚR Z BIBLIOGRAFIE BOHUMILA ZAVADILA

- ZAVADIL, Bohumil (1968): Medios expresivos de la categoría de modalidad en español. *Ibero-Americana Pragensia*, II, s. 57–86.
- ZAVADIL, Bohumil (1975): Ensayo de una interpretación funcional de los modos españoles. *Romanística Pragensia*, IX, s. 143–177.
- ZAVADIL, Bohumil (1979): Sobre algunos aspectos dinámicos del sistema modal castellano. *Romanística Pragensia*, XII, s. 109–116.
- ZAVADIL, Bohumil (1979): Problemas de la delimitación de la categoría de modalidad. *Ibero-Americana Pragensia*, XIII, s. 51–88.
- ZAVADIL, Bohumil (1983): *Kategorie modalit ve španělštině*. Praha: Univerzita Karlova, 165 stran.
- ZAVADIL, Bohumil (1985): Kam jsme dospěli v jazykovědě? In: *Metodologické problémy literárně-vědných a lingvistických oborů*. Praha: Univerzita Karlova, s. 29–38.
- ZAVADIL, Bohumil (1986): Por una teoría de la codificación de la norma estándar en los

- países hispanoamericanos. *Revista de Filología Románica*, IV, s. 295–300.
- ZAVADIL, Bohumil — UHLÍŘ, Vladimír (1988): La doctrine linguistique de J. Šabršula et sa terminologie. *Philologica Pragensia*, 1988/31, núm. 4, s. 202–204.
- ZAVADIL, Bohumil (1989): *Současný španělský jazyk I*. Praha: Univerzita Karlova, 226 stran.
- ZAVADIL, Bohumil (1990): Intorno al problema della forma premorfologica in italiano. *Lingua e Letteratura I*, s. 87–92.
- ZAVADIL, Bohumil (1994): Španělský jazyk, Portugalský jazyk, Katalánština, Galicijština. In: Šabršula, Jan (ed.) *Úvod do srovnávacího studia románských jazyků*, Ostrava 1994, s. 158–176.
- ZAVADIL, Bohumil (1995): *Současný španělský jazyk II*. Praha: Univerzita Karlova, 214 stran.
- ZAVADIL, Bohumil (1995): Algunos problemas del complemento predicativo en español. *Romanistické studie – Studia Romanistica (Sborník prací FF Ostravské univerzity) 1*, s. 95–99.
- ZAVADIL, Bohumil (1998): *Vývoj španělského jazyka I*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 300 stran.
- ZAVADIL, Bohumil (2004): *Vývoj španělského jazyka II*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 536 stran.
- ZAVADIL, Bohumil — ČERMÁK, Petr (2008, 2010): *Sintaxis del español actual*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008, 336 stran; 2. vydání: Praha: Nakladatelství Karolinum, 2010.
- ZAVADIL, Bohumil (2008): Algunos resultados de la vascológia moderna. In: ULAŠIN, Bohdan; VERTANOVÁ, Silvia (eds.). *Jornadas de estudios románicos, Bratislava, 2008, Sección Hispanística II. Lingüística*. (Studia Romanica Bratislavensia 8). Bratislava: Ana Press, s. 371–383.
- ZAVADIL, Bohumil (2008): Algunos problemas de la sintaxis del español actual. In: *Pasión por el Hispanismo*. (Akta z mezinárodní konference v Liberci, září 2008, ed. Miroslav VALEŠ). Liberec: Technická Univerzita v Liberci, 2008, s. 169–177.
- ZAVADIL, Bohumil (2009): La europeización del euskera. *Acta Universitatis Carolinae – Philologica 2/2009, Romanistica Pragensia*, XVIII, 2010, s. 133–174.
- ZAVADIL, Bohumil (2009): Algunos problemas de la periodización evolutiva de las lenguas románicas. *Acta Universitatis Carolinae – Philologica 2/2009, Romanistica Pragensia*, XVIII, 2010, s. 13–26.
- ZAVADIL, Bohumil — ČERMÁK, Petr (2010): *Mluvnice současné španělské. Lingvistický interpretační přístup*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2010, 572 stran.
- ZAVADIL, Bohumil (2010): *Baskičtina. Lingvistická interpretace*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2010, 318 stran.
- ZAVADIL, Bohumil (2015): *Historia de la lengua española: introducción a la etimología*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 204 stran.
- ZAVADIL, Bohumil (v tisku): *Mluvnice katalánštiny*. Praha: Nakladatelství Karolinum (460 stran rukopisu).

Petr Čermák — Dana Kratochvílová | Ústav románských jazyků, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy | Nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
 petr.cermak@ff.cuni.cz
 dana.kratochvilova@ff.cuni.cz